

sed sub silentio solus qui loquitur et cui loquitur audit illam, a qua omnis alienus excluditur! Sunt autem verba illa quedam cœlestis fontis irrigua, rigantia corda arentia et tœdientia præ amoris desiderio. Quorum dulcis narratio de civitate Dei, de pace et copia civitatis, de civium gloria, et decore lucidissimæ mansionis, pellens a corde fastidium, et a corpore fatigationem, nuntians amico quod possessio ejus sit, et ad eam passus ascendere, nec aliud petit, vel passus est qui dicebat: *Dormitavit anima mea præ tœdio, confirma me in verbis tuis? (Psal. cxviii.)* Similia autem sunt verba veritatis nostris cogitationibus, et nemo tam vigil observator est motuum, qui facile discernat quid cor pariat, vel quod audiat, nisi qui Dominum loquentem advertit: *Quid cogitatis mala in coraibus vestris? (Matth. ix.)* Et illud: *De corde exeunt cogitationes malæ (Matth. xv.)*. Et item: *Qui mendacium loquitur, de suo loquitur (Joan. viii.)*. Et istud Apostoli: *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis (II Cor. iii.)*. Mala ergo in corlibus dicimus juxta illud: *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus (Psal. xiii.)*. Bona autem audimus: Unde: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus (Psal. lxxxiv.)*. Et prorsus huic auditui dabitur gaudium et lætitia, nec revertetur verbum vacuum, sed faciet ad quodcumque misit illud, rigans et fecundans penetralia cordis: qui talibus verbis docentur, docen-

biles Dei sunt, et unctio eos docet, quæ sola omnem veritatem docet suavi celerique magisterio. Loquitur quedam profunda mysteria Dei quæ non libet homini loqui et, si audire liceat, qualia apud magistros sæculi nullatenus audiantur, quorum virtute et auditu corda liquescunt, liquescendo deficiunt, et deficiente perficiuntur. Dura in illam unitatem concurrunt, quam suis Salvator orat et optat in Evangelio: *Ut sint, inquit, unum sicut, et nos unum sumus (Joan. xvii.)*. Cujus sanctus Joannes in sua Epistola meminit, dicens: *Sicut ipse est, et nos sumus in mundo (I Joan. iv.)*, ut sicut videlicet illa beata beatificans personarum Trinitas amore continetur æterno absque confusione et divisione, ut nec unitatem turbet personarum divinarum qui essentiam non multiplicat, nec unitas Trinitatem redigat in singularitatem personæ, sic et ipsi uniantur et ordinentur in charitate, cum comparatione quidem sed qualicumque similitudine, nec absurdum putetur quod dixi Deum amore contineri, cum non alio dixerim quam seipso et quam seipsum. Hæc autem pauca ita suscipiat charitas tua, ut cum a te perfecta fuerint, nulli transcribenda concedas, nisi quibus ad ædificationem animæ talia credideris expedire. Nosti enim quam prona sint quidam simplicia dicta conspuere, his solum intenti quæ quæstiones verborum generant, quarum nullus est fluvis, et fructus modicus.

TRACTATUS

DE QUATUOR GRADIBUS VIOLENTÆ CHARITATIS.

Vulnerata charitate ego sum. Urget charitas de charitate loqui, libenter me impendo charitatis obsequio, et dulce quidem, et omnino delectabile de dilectione loqui. Jucunda materia, et satis copiosa, et quæ omnino generare non possit vel tœdium scribenti, vel fastidium legenti. Sapit enim supra modum cordis palato quod charitate conditur, si dederit homo pro dilectione omnem substantiam domus suæ, quasi nihil despiciet eam. Magna vis dilectionis, miranda virtus charitatis. Multi gradus in ea, et in ipsis magna differentia. Et quis eos digne distinguere vel saltem dinumerare sufficiat? Est sane in ea affectus humanitatis, socialitatis, amicitatis, consanguinitatis, fraternitatis, et in hunc modum alii multi, super hos tamen omnes dilectionis gradus est amor ille ardens et fervens qui cor penetrat, et affectum inflammat, animamque ipsam eoque medullitus transigit, ut veraciter dicere possit: *Vulnerata charitate ego sum. Cogitemus ergo quæ sit illa supereminentia charitatis Christi, quæ dilectionem parentum, nunc amorem prolis, uxoris affectum transcendit vel exstinguit, insuper et animam suam in odium vertit. O vehementia di-*

lectionis! o violentia charitatis! o excellentia, o supereminentia charitatis Christi! Hoc est, fratres, quod intendimus, hoc est illud de quo loqui volumus, de vehementia charitatis, de supereminentia perfectæ æmulationis. Nostis satis quia aliud est loqui de ipsa charitate, et aliud de ejus consummatione. Aliud sane loqui de ipsa, atque aliud de ejus violentia. Attendo ad opera violentæ charitatis, et invenio quæ sit vehementia perfectæ æmulationis. Ecce video alios vulneratos, alios ligatos, alios languentes, alios deficientes, non tamen a charitate. Charitas vulnerat, charitas ligat, charitas languidum facit, charitas defectum adducit. Quid horum non mirum, quid horum non violentum? Hi sunt gradus quibus interim toti intendere ad illam quam multum concupiscitis, audite de illa, et anhelate in illam quam vehementer ambitis. Vultis audire de charitate vulnerante? *Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, in uno oculorum tuorum, et in uno cruce colli tui (Cant. iv.)*. Vultis audire de charitate ligante? *In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis (Osee. i.)*. Vultis audire de charitate languente? *Filie Hierusalem, si inveneritis dilectum*

meum, annuntiate ei quia amore langueo (Cant. v). Vultis audire de charitate desiciente, et in defectum adducente? Defecit, inquit, in salutare tuum anima mea, et in verbum tuum supersperavi (Psal. cxviii). Caritas itaque defectum facit, languorem adducit. Caritas vincula habet, caritas vulnera facit.

Sed qui sunt isti funiculi Adam primi parentis nostri, nisi munera Dei? Quæ, inquam, sunt ista charitatis vincula, nisi Dei beneficia? Bona naturæ, gratiæ et gloriæ. Illis enim beneficentiæ vinculis obnoxium fecit, et benevolentiam debitorem constituit. Naturam condidit, gratiam contulit, gloriam repromisit. Ecce funiculus triplex: Dona conditionis, bona justificationis, præmia glorificationis. Et scimus quia funiculus triplex difficile rumpitur, fuit tamen ruptus. A sæculo enim confregit homo jugum, rupit vincula. Adjecit autem et Dominus adhuc manu valida multiplicare super nos charitatis suæ vincula, ut nos sibi arctius astringeret, altius irretiret. Contulit nobis bona sua, pertulit pro vobis mala nostra, ut ex utroque sibi obnoxios redderet, et de bonis quæ contulit nobis, et de malis quæ pro nobis pertulit. In hujusmodi charitatis funiculis captivam duxit captivitatem, largiter donans dona hominibus, et libenter sustinens mala pro hominibus. O quam male fortis est, quem tot charitatis vincula tenere non possunt! O quam male liber est, quem hujus captivitatis jura non involvunt! Sed ecce ad illum amoris gradum redimus quem primo loco posuimus, et vulnerantem jam diximus. Nonne tibi corde percussus videtur, quando igneus ille amoris aculeus mentem hominis medullitus penetrat, affectumque transverberat interim, ut desiderii sui æstus cohibere vel dissimulare omnino non valeat? Desiderio ardet, fervet affectu, æstuat, anhelat, profunde ingemiscens et longa suspiria trahens, hæc tibi animæ vulneratæ certa sint signa gemitus atque suspiria, vultus pallens atque tabescens. Illic tamen gradus interpolationem recipit, et incumbendum negotiorum curis et sollicitudinibus cædit. Febricitantium itaque more qui hoc typo vexantur, nunc acrius uruntur, nunc occupationum suarum occasione aliquantulum recreantur. Sed iterum post modicam interpolationem æstuans, ardor ferventior redit, animumque jam fractum acrius incendit et vehementius urit. Sæpe itaque recedens semperque seipso major rediens paulatim animum emollit, viresque effringit atque exhaurit, donec plene animum sibi subigat, atque substernat, jugique sui memoria totum occupet, totum implicet, totum obliget, ita ut hoc ei excidere aut aliud cogitare non possit, et jam de primo gradu ad secundum transit. Primum enim gradum diximus qui vulnerat, secundum qui ligat. Nonne vero et absque ulla contradictione animus ligatus est, quando hoc unum oblivisci, aut aliud meditari non potest? Quidquid agat, quidquid dicat, hoc semper mente revolvitur perennique memoria retinetur hoc; dormiens somniat, hoc vigilans omni hora retractat.

A Facile est pendere hinc, ut arbitror, quomodo hic gradus superiorem transcendit, qui mentem hominis nec ad horam quietam esse permittit. Recte itaque dictum est quod prior sit ille gradus qui vulnerat, secundus autem ille qui ligat. Sæpe enim minus est vulnerari quam ligari. Quis enim nesciat quam sæpe contingat, ut miles in conflictu certaminis percussus et vulneratus persequentis manus effugiat, et cum inflicto vulnere liber tamen evadat. Sed postquam in congressu certaminis miles percussus dejecit, dejectus comprehenditur: comprehensus adducitur, adductus incarcerationatur, incarcerationatur concatenatur atque ligatur, jam omnino captivus tenetur.

Quid horum, quæso, majus, quidve molestius? Nonne tolerabilis est quamvis vulnecratum effugere, tamen liberum, quam captum atque ligatum teneri captivum? Hic autem gradus non sicut ille superior aliquam interpolationem recipit, sed acutiæ febris more continuo ardore animum urit, jugique desiderii sui æstu incendit, nec die nec nocte animam quiescere sinit. Itaque, sicut ille qui lecto decubat vel quem catena coercet, ab eo loco quo addicti sunt elongari non possunt, sic utique qui ab hoc secundo violentæ charitatis gradu absorptus est, quicquid agat, quocumque se vertat ab illa una et intima sollicitudinis suæ cura avelli non potest. Primi itaque gradus impetum in pravis desideriis non resistendo, sed declinando, non tam reluctando quam fugiendo repellere debemus et possumus, si solliciti semper ad utiles et honestas tam occupationes quam meditationes provida mente confugiamus, et impleamus quod scriptum est: *Fugite fornicationem* (I Cor. vi). Primi itaque gradus violentia declinari potest, superari non potest; secundi autem gradus vehementia omnino non valet nec reluctando superari, nec fugiendo declinari. Audi captivum et gentilem, et de fuga desperantem: *Periit fuga a me, et non est qui requirat animam meam* (Psal. cxli). Sed sæpe ut videmus qui fugere non possunt, redimere se possunt. Cum ergo tentationem non possumus vel virtute repellere, vel prudentia declinare, debemus per vii ericordiæ et obedientiæ opera nos ipsos redimere, et a servitutis jugo eripere. Hæc sunt veræ et propriæ divitiæ de quibus scriptum est: *Redemptio animæ viri, divitiæ propriæ* (Prov. xiii). Sed cum ad hunc secundum vehementiæ gradum amor exereverit, quid est, quæso, quo se amplius extendere possit? Quid hac vehementia vehementius esse potest, si superari non potest, si declinari non potest? Si omnino insuperabilis est, si omnino inseparabilis est quid hac vehementia vehementius esse potest? Si ab alio affectu superari non potest, summus est, et si inseparabiliter inheret, sempiternus est, et quid ejus violentia violentius esse potest, si summus est sempiternus est? Sed aliud est esse summum atque aliud est esse solum; sicut et aliud est semper præsentem esse, et aliud consortem omnino non adulate. Possumus enim et præsentem esse et multos socios

habere, et præ omnibus quidem superiorem locum tenere. Vides ergo quanta supereminentiæ magnitudo ad excrescendum ei adhuc supersit, ut cum summus iam sit, etiam solus esse possit? Ad tertium itaque iam violentiæ gradum amor ascendit, quando omnem alium affectum excludit, quando nihil præter unum vel propter unum diligit. In hoc itaque tertio violentiæ charitatis gradu nil omnino satisfacere potest præter unum, sicut et nihil sapere nisi propter unum. Unum amat, unum diligit, unum sinit, unum concupiscit. Ad ipsum anhelat, in ipsum suspirat, ex ipso inardescit, in ipso requiescit. Solum est in quo reficitur, solum ex quo satiatur. Nil dulcescit, nihil sapit nisi hoc uno conditur. Quidquid ultro se offerat, quidquid sponte occurrat, cito rejicitur, subito conculcatur quod suo affectui non militat, vel ejusmodi desiderio non deserviat. Sed quis hujus affectus tyrannidem digne describat? quomodo omne desiderium expellit, quomodo omne studium excludit, quomodo omnem exercitium violententer opprimit quem suæ concupiscentiæ deservire non prospicit? Quidquid agat, quidquid fiat inutile, imo intolerabile videtur, nisi in unum desiderii sui finem concurrat atque conducat. Cum frui potest eo quod diligit, omnia pariter habere se credit. Sine illo horrent omnia, sordent universa. Si enim eo frui non possit corpore deficit, et corde tabescit. Consilium non recipit, rationi non acquiescit, nullam omnino consolationem admittit.

In secundo adhuc gradu alienis negotiis per actionem utique occupari potest, sed per cogitationem non potest, quia ejus quod diligit omnino oblivisci non potest. In hoc autem gradu mens tabida et amoris nimietate languida, sicut non potest alia meditari, sic nec potest aliena operari. Ille gradus cogitationes involvit, iste etiam actiones dissolvit. Ille ligat in cogitatione, iste enervat in actione. In illo gradu manus ac pedes adhuc liberos habemus, et fabricitantis more huc atque illuc extendere atque jactare possumus, quia pro discretionis arbitrio adhuc eos extendere, et in bono opere exercere et possumus et debemus. In hoc autem gradu amoris nimietas ad languoris similitudinem manus ac pedes enervat, ut deinceps mens nil penitus pro arbitrio agat. Mens itaque in hoc statu quasi immobilis manet, et nusquam se per cogitationem neque per actionem movet, nisi quo eam vel desiderium trahit vel affectus impellit. In pravis autem desideriis in primo adhuc gradu, ut superius dictum est, per circumspectionis studium fugere potest; in secundo autem gradu ubi fugiendi locus omnino non est, per bona adhuc opera redimere se potest. In hoc autem gradu quid his potest præsidii, quod genus potest esse remedii, qui jam nec necessaria meditari, nec utilia possunt operari? Audi tam corde quam corpore languidum, corpore tabidum et corde turbatum: *Cor meum conturbatum est in me, dereliquit me virtus mea* (Psal. LVII). Sub hoc necessitatis articulo nullum aliud remedii genus invenio quam ad divi-

nam clementiam respicere, ejusque misericordiam implorare. Si omnino languidus es, si manus et pedes liberos non habes, certe adhuc linguam habes, et labia movere potes. Si ergo tuæ industriæ nullus evadendi locus relictus est, clama ad eum qui omnia potest. Vides, ut arbitror, vis illa amoris quantum jam invaluit, cum ad hujus tertii gradus vehementiam exercendo ascendit, et mirum est, si habet adhuc aliquid quo amplius ascendere possit. In primo gradu transigit affectionem, in secundo ligat cogitationem, in tertio dissolvit actionem. Affectio itaque captivatur in primo, cogitatio in secundo, actio autem in tertio. In his totum hominis est, et quid his amplius habere potest? Si ergo totum captivatum est quod hominis est, quid illi ulterius fieri potest? Si vis illa amoris totum possidet, si amoris magnitudo totum absorbet, in quo se, quæso, amplius dilatare valet? Si enim totum obtinuit, non est quod ulterius vindicare possit. Sed quid dicimus si totum obtinet, et totum ei sufficere non valet? Quid, inquam, dicturi sumus, si totum in potestate est, totum tamen desiderio satisfacere non potest? Certe incomparabiliter majus est quod homo non valet, quam quidquid homo valet. Utrumque tamen desiderari potest, et quod homo potest, et quod homo non potest. Vide ergo quam infinitum sit quo desiderium in se extendere possit, etiam postquam ad tertium gradum pervenerit.

Quartus itaque violentiæ charitatis gradus est, quando astuantis animi desiderio jam omnino nihil satisfacere potest. Ille gradus quia humanæ possibilitatis metas semel excessit, crescendi, ut ceteri, terminum nescit, quia semper invenit quod adhuc concupiscere possit. Quidquid agat, quidquid sibi fiat, desiderium ardentis animæ non satiat; sinit et bibit, bibendo tamen sitim suam non exstinguit, sed quo amplius bibit, eo amplius et sinit. Avidæ enim, imo insatiabilis animæ sitis vel esuries non sedatur, sed irritatur dum voto suo pro voto perfruitur. In hoc statu non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu, dum vel absentem loquitur, vel præsentem intuetur. Sed hujus supremi gradus violentiam quis digne explicare valeat, quis ejus supereminentiæ vel digne pensare sufficiat? Quid, quæso, est quod cor hominis profundius penetret, acerbius cruciet, vehementius exagitet? Quid, quæso, molestius, quidve acerbius, cum sitim suam nec resistendo temperare, nec inebriando possit exstinguere? Miranda imo et miseranda ingluvies, quæ nec ulla acuratione expellitur, nec aliqua satisfactione sedatur. Morbus irremediabilis et omnino desperabilis, ubi semper et remedium quæritur, et nusquam invenitur, imo quidquid præsumitur ad remedium salutis, vertitur in augmentum furoris. Ille est ille gradus, ut diximus, qui defectum adducit, qui de remedio jam desperare facit. Et sicut desperatus arger qui quasi præmortuus membris jacet, jam ulterius quid agat vel ab alio expectare debeat non habet, jam ei omnis medicorum cura subtrahitur,

sibi que ipsi totus relinquitur, solo adhuc spiritu anhelat, et omni hora quasi ad exitum appropinquat. Ultimum jam spiritum trahit, et quid circa se agatur, vel quid sibi fiat, nec attendit, nec advertit. Sic sic sane qui ejusmodi æstuantis desiderii ardore anhelat, quidquid sibi fiat omnino non potest vel remedium afferre vel consolationem adhibere. Dum igitur adhibita consolatio quælibet omnino animum non tangit, quodammodo quasi præmortuus quæ circa se geruntur omnino non sentit. In pravis autem desideriis, dum mens humana ad hunc statum violenter attrahitur, nil aliud jam superest, nisi ut pro ipso ab aliis oretur, si forte Dominus fidem illorum respiciens vitæque restituens reddat illum matri suæ, qui potens est etiam de lapidibus suscitare filios Abrahamæ et quoties voluerit deducit ad inferos et reducit. In hoc statu amor sæpe quasi in insaniam vertitur, nisi mira prudentia parique constantia ejus impetus refrenetur. In hoc statu inter amantes sæpe iræ surgunt, sæpe rixas committunt, et cum veræ inimicitiarum causæ non suppetunt, falsas, et sæpe nec verisimiles fingunt. In hoc statu amor sæpe in odium transit, dum mutuo desiderio nihil satisfacere possit. Hiuc fit illud quod sæpe in quibusdam victimis, ut quo se prius ardentius diligere videbantur, eo se postmodum vehementiori odio persequerentur; imo, quod magis mirum est, sæpe sub uno eodemque tempore sic odiunt, ut tamen per desiderium æstare non desinant, et sic diligunt, ut tamen velut ex odio persequi non desistant. Dix- gendo itaque odiunt, et odiendo diligunt, et modo mirabili, imo miserabili crescit ex desiderio odium, et ex odio desiderium. Et ignis et grandis mixta pariter feruntur, dum nec æstus desiderii odii gelu possit dissolvere, nec detestationis grandio concupiscentiæ ardentis ignem possit extinguere. Supra modum autem, imo supra naturam ignis convalescit in aqua, quia amoris incendium magis exæstuat ex alterutra contradictione, quam invalescere posset ex mutua pace.

Ecce jam habemus in ardenti dilectione quatuor violentiæ gradus, de quibus superius proposuimus. Primus ergo violentiæ gradus est, quando mens desiderio suo resistere non potest; secundus autem gradus est, quando illud oblivisci non potest; tertius vero gradus est, quando ei aliud sapere non potest; quartus autem, qui et ultimus, quando nec ipsum ei satisfacere potest. In primo itaque gradu amor est insuperabilis, in secundo inseparabilis, in tertio singularis, in quarto insatiabilis. Insuperabilis est qui alii affectui non cedit; inseparabilis, qui a memoria nunquam recedit; singularis, qui socium non recipit; insatiabilis, cum ei satisfieri non possit. Et quamvis per singulos gradus possint notari singula, specialius tamen in primo gradu notatur amoris excellentia, in secundo ejus vehementia, in tertio ejus violentia, in quarto ejus supereminentia. Quanta enim excellentia amoris quæ omnem alium affectum excedit! Quanta, quæso, vehementia dilectionis quæ

A mentem quiescere non sinit! Quanta, obsecro, violentia charitatis quæ omnem alium affectum violenter expellit! Quanta supereminentia æmulationis cui omnino nihil sufficit? O excellentia amoris! o vehementia dilectionis! o charitatis violentia! o æmulationis supereminentia! Illi quatuor amoris gradus aliter se habent in affectibus divinis, atque aliter in affectibus humanis, atque omnino aliter se habent in desideriis spiritualibus, et in desideriis carnalibus. In desideriis spiritualibus, quanto major, tanto et melior. In desideriis carnalibus, quanto est major, tanto est pejor. In affectibus divinis, ipse qui summus, idem et præcipuus. In affectibus humanis, ille qui summus, ipse est et pessimus. In humanis sane affectibus primus potest esse bonus, secundus absque dubio est malus, pejor tamen est tertius, quartus autem est pessimus. Scimus quia in humanis affectibus conjugalis amor primum locum tenere debet, et idcirco in nuptiali toro ille amoris gradus bonus esse valet qui omnibus aliis affectibus dominari solet. Mutuus namque intimi amoris affectus inter fœderatos pacis vincula astringit, et indissolubilem illam perpetuandamque societatem gratam et jucundam reddit. Primus ergo gradus in humanis, ut dictum est, affectibus bonus esse potest, nam secundus absque dubio malus est. Cum enim mentem indissolubiliiter obligaverit, dum eam in aliam sollicitudinem transire non sinit, sæpe et providendorum curam, et disponentorum providentiam tollit. Tertius autem amoris gradus qui omnem alium affectum excludit, non solum est malus, imo etiam incipit esse amarus; cum voto suo semper pro voto frui impossibile sit, et ex alia aliqua re consolationem recipere non possit. Quartus autem gradus, ut diximus, omnium est pessimus. Quid illo pejor inveniri possit quod animam non solum malam, sed et miseram reddit? Quid miserabilius quam ejus rei desiderio semper fatigari cujus fructu nunquam possis satiari? Superius docuimus quomodo sub hoc gradu assiduo æstu et gelu mens uritur, dum nec ex desiderio odium, nec ex odio desiderium exstinguitur. Et quid hoc aliud quam quædam forma futuræ damnationis esse videtur, ubi semper transitur de calore ignium ad frigora nivium, et de frigore nivium ad calores ignium. Hic itaque ultimus amoris gradus in humanis desideriis omnium pessimus est, in divinis autem affectibus, ut dictum est, omnium est præcipuus. Ibi enim humano animo quidquid sibi fiat sufficere non potest, hic autem quidquid pro Deo suo faciat, voto suo satisfacere non potest. Ibi mens semper sollicita est quid sibi fiat, non quod ipsa faciat. Hic majorem sollicitudinem mens gerit quid ipsa faciat quam quid sibi fiat. In cœlestibus itaque desideriis quanto affectus est major, quanto gradus superior, tanto utique melior atque pretiosior. O quam pretiosus primus ille dilectionis gradus in Dei amore, quando est insuperabilis! Multo pretiosior ille secundus, quando ardens affectus incipit esse inseparabilis! Multo tamen adhuc melior est, quando

In alia aliqua re quam in Deo delectari non potest. Summus autem atque præcipuus amoris gradus est, quando desiderio suo nihil satisfacere potest. Jam in primo gradu: *Aquæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam (Cant. viii)*, eo quod insuperabilis sit. In secundo jam gradu: *Ponit anima dilectum suum sicut signaculum super cor suum (ibid.)*, eo quod illum omnino oblivisci non possit. In tertio jam gradu: *Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione quasi nihil despiciet eam (ibid.)*, eo quod in re alia aliquis delectari non possit. In quarto autem gradu: *Fortis est ut mors, dilectio, et dura, et ut infernus amulatio (ibid.)*, eo quo ei parum sit quidquid pro Deo suo facere vel sustinere possit. In primo gradu amor insuperabilis dicitur: *Diligam te, Domine, fortitudo mea (Psal. xvii)*. In secundo inseparabilis amor dicitur: *Adhærent lingua mea faucibus meis si non meminero tui (Psal. cxxxvi)*. In tertio gradu singularis amor dicitur: *Renuit consolari anima mea, memor sui Dei et delectatus sum (Psal. lxxvi)*. In quarto gradu dicitur insatiabilis amor: *Quid retribuam Domino pro omnibus que retribuit mihi? (Psal. cxv)*. In primo est insuperabilis, et dicitur: *Quis nos separabit a charitate? An tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? (Rom. viii)*. In secundo charitas nunquam excidit, eo quod inseparabilis sit, unde et dicitur: *Adhæsit anima mea post te (Psal. lxi)*, eo quod ab illo avelli non possit. In tertio: *Omnia arbitratur ut atercora ut Christum lucrifaciat (Philip. iii)*. In quarto sibi vivere Christus est, et mori lucrum, eo quod cupiat dissolvi et esse cum Christo (Philip. i). In primo gradu diligitur Deus ex corde, et ex anima et mente, nullum tamen horum sit ex toto. In secundo diligitur ex toto corde. In tertio diligitur ex tota anima. In quarto autem diligitur ex tota virtute. Dilectio ex corde, dilectio quæ est ex deliberatione; diligere autem ex anima, est diligere ex affectione; ad cor consilium, ad animam autem pertinet desiderium. Vultis autem nosse quod consilium ad cor debeamus referre? *Ephraim, inquit, columba seducta, non habens cor (Ose. vi)*. Quid est populum cor non habere nisi ipsum sine consilio esse? Quid, inquam, est populum columbam esse seductam, et sine corde, nisi quod alibi dicit: *Gens absque consilio et sine prudentia? (Deut. xxxii)*. Nihil itaque aliud est sine corde esse, quam consilio et prudentia carere. Sed quemadmodum jam dictum est, sicut ad cor consilium, sic ad animam pertinet desiderium: *Qui perdidit, inquit, animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam (Joan. xii)*. Quid est aliud animam suam in hoc mundo perdere, nisi in hoc mundo (quemadmodum alias præceptum est): *Post concupiscentias suas non ire? (Eccl. xviii)*. Quo enim in hoc mundo quis desideria sua propter Deum mortificat, eo verius ipsa ad æternam plenitudinem dilatant. Diligere itaque ex corde est diligere ex consilio et deliberatione. Diligere ex anima, est dili-

gere ex desiderio et affectione. Illud ex studio, igitur pro voto. Diligere ex toto corde, ex tota anima, et ex tota virtute, est omne studium, omne desiderium, omne exercitium in hoc unum impendere.

Sæpe ad aliquid diligendum trahimur ex affectione, et tamen renitimur ex ratione. Et sæpe multa ex proposito deliberationis diligimus, quæ tamen per desiderii appetitum minime affectamus. In carnalibus itaque desideriis sæpe prius est diligere ex anima quam diligere ex corde. In spiritualibus autem semper prius est diligere ex deliberatione quam ex affectione. Nunquam enim spiritualia ex desiderio diligimus, nisi ad eorum affectum cum magno studio animum inflammemus. Si igitur Deum cupimus ex tota anima diligere, prius satagemus diligere ex toto corde. In hoc sit omnis nostra cogitatio, ad hoc omnis nostra deliberatio, circa hoc omnis nostra meditatio, si volumus diligere ex toto desiderio. Sed sicut nunquam ex tota anima diligimus, nisi prius toto corde diligamus, sic nunquam tota virtute diligimus, nisi prius tota anima diligamus. Si enim ad aliquid affectum habemus quod propter Deum non diligimus, profecto adulterinus affectus in tantum summæ charitatis con tantiam frangit viresque ejus imminuit, in quantum ad aliena desideria animum trahit vel impellit. In primo igitur gradu, ut dictum est, diligitur ex corde, in secundo diligitur ex toto corde, in tertio autem ex tota anima, et in quarto ex omni virtute. Forte adhuc David in primo gradu erat, sed jam de secundo præsumebat quando psallens dicebat: *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo (Psal. cx)*. Qui in secundo gradu est fiducialiter psallere potest: *In toto corde meo exquisivi te (Psal. cxviii)*. Qui tertium gradum obtinet, profecto ejusmodi jam dicere valet. *Concupivit anima mea, Domine, desiderare justificationes tuas in omni tempore (ibid.)*. Qui quartum gradum ascendit, et Deum ex tota virtute diligit, dicere potest, profecto: *Non timebo quid faciat mihi homo (Psal. cxvii)*, eo quod sit paratum cor ejus, sperare in Domino, confirmatum est cor ejus, non commovebitur in æternum donec despiciat inimicos suos. In primo gradu, sit desponsatio, in secundo nuptiæ, in tertio copula, in quarto puerperium. In primo gradu dilectæ dicitur: *Sponsabo te mihi in sempiternum, et sponsabo te mihi in justitia, et judicio, et in misericordia, et in miserationibus, et sponsabo te mihi in fide (Osee ii)*. In secundo gradu, sunt nuptiæ in Cana Galilææ, et dicitur ei: *Ecce ego rir tuus, et post me ingredi non cessabis (Jer. iii)*. De tertio gradu dicitur: *Qui adhæret Domino unus spiritus est (I Cor. vi)*. De quarto dicitur: *Concepimus, et quasi parturivimus, et peperimus spiritum (Isa. xxvi)*. In primo itaque gradu, dilecta frequenter visitatur; in secundo ducitur; in tertio dilecto copulatur; in quarto secundatur. In primo ergo gradu semper suspensa ad reditum dilecti clamat, et dicit: *Veni, dilecte mi, similis esto capræ hinnuloque cervorum super montes Bethel (Cant. ii)*. In secundo, invitatur ut veniat, et dicitur

tur ei : *Veni ad Libanum, soror mea, sponsa, veni a Libano (Cant. iv)*. In tertio gradu dilecto copulata prostratur, et dicit : *Lava ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me (Cant. viii)*. In quarto gradu de sua fecunditate gloriatur, et dicit : *Filioli mei quos iterum parturio donec Christus formetur in vobis (Galat. iv)*. Unde et ei dicitur : *Duo ubera tua sicut duo hinnuli caprearum qui pascuntur in liliis (Cant. iv)*. Penetremus adhuc profundius, et loquamur apertius. In primo gradu anima sitit, in secundo sitit ad Deum, in tertio sitit in Deum, in quarto sitit secundum Deum. Deum anima sitit, quæ dicit : *Anima mea desideravit te in nocte, sed et spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te (Isa. xxvi)*. Ad Deum anima sitit, quæ dicit : *Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Domini? (Psal. xli)*. In Deum anima sitit, quæ dicit : *Sitivit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea (Psal. lxxii)*. Secundum Deum anima sitit, quæ dicitur : *Concupivit anima mea, Domine, justificationes tuas in omni tempore (Psal. cxviii)*. Sitit anima Deum, quando experiri desiderat quæ sit illa interna dulcedo quæ mentem hominis inebriare solet, dum incipit gustare, et videre quam suavis est Dominus. Sitit anima ad Deum, quando per contemplationis gratiam supra se elevari, et Legem in decore suo videre desiderat, ut veraciter audeat et dicat : *Quia vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea (Gen. xxxii)*. In Deum anima tunc sitit, quando per mentis excessum tota in Deum transire concupiscit, ita ut sui penitus oblata veraciter dicere possit : *Sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit (II Cor. xii)*. Secundum Deum anima sitit, quando de propria voluntate, non dicam in carnalibus, sed nec in spiritualibus quidem animus aliquid de suo arbitrio relinquit, sed totum Domino committit, nunquam cogitans quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi, ut et ipsa dicere possit : *Non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem Patris mei qui in cælis est (Joan. v)*. In primo itaque gradu Deus intrat ad animum, et animus redit ad seipsum. In secundo gradu ascendit supra seipsum et elevatur ad Deum. In tertio gradu animus elevatus ad Deum totus transit in ipsum. In quarto animus exit propter Deum, et descendit sub semetipsum. In primo animus ingreditur ad seipsum, in secundo transgreditur semetipsum. In primo pergit in seipsum, in tertio pergit in Deum suum. In primo ingreditur propter seipsum, in quarto egreditur propter proximum. In primo intrat meditatione, in secundo ascendit contemplatione, in tertio retro dicitur in jubilatione, in quarto egreditur ex compassione. In primo itaque gradu spiritus ille super mel dulcis intrat ad animam, et dulcedine sua inebriat eam, in tantum ut habeat mel et lac sub lingua sua, et sicut favus distillans labia sua. Memoriam abundantis suavitatis eructabunt qui ejusmodi sunt, eo quod ex abundantia cordis os loquatur. Hæc est prima consolatio quæ abrenuntiantes sæ-

culo primo excipit, et in boni proposito consolidare consuevit. Hic est cibus ille cælestis qui egredientes de Ægypto solet reficere et per solitudinem pascere, hoc est illud manna absconditum quod nemo novit nisi qui accipit. Illic est ille dulcor spiritualis et interna suavitas, quæ quasi modo genitos infantes semper solet lactare et alere, et ad maturitatis robur paulatim perducere.

In hoc itaque statu anima a Domino in solitudinem ducitur, ibique lactatur, ut interna dulcedine inebrietur. Audi quid de hoc statu dicitur, ubi Dominus per prophetam loquitur : *Propter hoc, inquit, ecce ego lactabo eam, et educam eam in solitudinem, et loquar ad cor ejus (Ose ii)*. Sed prius oportet Ægyptum deserere, prius oportet mare rubrum transire. Prius necesse est Ægyptios in aquis perire, prius necesse est Ægypti cibos deficere, quam possimus hoc spirituale alimentum cibumque cælestem percipere, Ægyptum non solum corpore, sed et corde deserat, mundique amorem penitus deponat qui cælestis illos solitudinis cibos desiderat. Transeat rubrum mare, omnem mœrorem et amaritudinem studeat de corde expellere qui satiari desiderat interna dulcedine. Prius subjungentur Ægyptii pereantque mores perversi, ne degenerem convivam dedignentur cives angelici. Prius necesse est Ægyptiacos cibos deficere, et carnales voluptates in abominationem vertere, quam experiri liceat quæ sint illæ internæ et æternæ deliciae. Absque dabbio amor Dei quanto plenius omnem alium affectum vincit, tanto sæpius, tanto uberius animum interna jucunditate reficit. Sub hoc itaque statu mens sugit inel de petra, oleumque de saxo durissimo. Sub hoc statu stillabunt montes dulcedinem, et colles fluent lac et mel. Sub hoc statu animam esurientem et sitientem sæpe Dominus visitat, sæpe interna suavitate satiat, spiritusque sui dulcedine inebriat. Sæpe sub hoc statu Dominus descendit de cælis, sæpe visitat sedentem in tenebris et umbra mortis, sæpe gloria Domini implet tabernaculum fœderis. Sic tamen præsentiam suam exhibet ut faciem suam minime ostendat. Dulcorem suum infundit, sed decorem suum non ostendit. Infundit suavitatem, sed non ostendit claritatem. Suavitas itaque ejus sentitur, sed species non cernitur. Adhuc nubes et caligo in circuitu ejus. Adhuc thronus ejus in columna nubis. Et leue quidem, et blandum admodum quod sentitur, sed nubilum omnino quod cernitur. Nondum namque apparet in lumine. Et quamvis appareat in igne, magis tamen in igne accendente quam illuminante. Accendit namque affectum, sed nondum illuminat intellectum. Desiderium inflammat, sed intellectum non illuminat. In hoc itaque statu anima dilectum suum sentire potest, sed, sicut dictum est, videre non potest. Et si videt, quidem videt quasi in nocte, videt velut sub nube, videt denique per speculum in ænigmate, nondum autem facie ad faciem. Unde et dicit : *Illumina faciem tuam super servum tuum (Psal. cxviii)*. Hoc igitur ex isto primo

dilectionis gradu agitur ut, dum mens sæpe visitatur, sæpe reficitur, sæpe inebriatur, quandoque ad majora audenda provocetur. Incipit ergo tandem aliquando ampliora præsumere, et sublimiora postulare. In tantum, ut audeat et dicat: *Si inveni gratiam in oculis tuis, ostende mihi te metipsum* (Exod. xxxiii). Nec tamen quod petitur statim pro voto percipitur, quamvis intimo desiderio postuletur. Oportet sane ardentem petere, diligenter quærere, fortiter pulsare, et in his omnibus pertinaciter insistere, si optata volumus obtinere. Nonne tibi videtur jamdiu multumque laborasse, jamque pene deficere, et quasi a spe concidisse, qui dicit: *Usquequo, Domine, obliuisceris mei in finem, usquequo avertis faciem tuam a me?* (Psal. cxii). Sed sciens quia omnis qui petit accipit, et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur, iterum iterumque fiduciam recipit, viresque ejus resumit, et dicit: *Exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram* (Psal. xxvi). Quando ergo mens cum magno studio ardentique desiderio ad divinæ contemplationis gratiam proficit, jam quasi ad secundum amoris gradum proficit, quando meretur per revelationem inspicere quod oculos non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, ita ut veraciter dicere possit: *Nobis autem revelavit Deus per spiritum suum* (I Cor. ii). Nonne hanc gratiam videtur accepisse qui angelos ascendentes et descendentes meruit videre, simulque Dominum innixum scalæ? Unde et dicit: *Vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea* (Gen. xxxii). Hanc gratiam acceperat, et quasi assuetus repetebat, qui dicebat: *Emitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsa me deluxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua* (Psal. xlii). Hanc gratiam acceperant, et penna contemplationis volabant quos propheta mirando intuebatur, et intuendo mirabatur: *Qui sunt isti, inquit, qui ut nubes volant, et quasi columbæ ad fenestras suas?* (Isai. lx.) In hoc itaque gradu alii petunt sibi dari pennas ut aquilæ: *Quis, inquit, dubit mihi pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam?* (Psal. lrv). Et alias propheta *Qui sperant, inquit, in Domino mutabunt fortitudinem, assumunt pennas ut aquilæ, volabunt et non deficient* (Psal. xl). In hoc gradu contemplationis suræ alis animæ sustolluntur supra altitudinem nubium; in hoc gradu ejusmodi alis evolant usque ad cælum, non solum usque ad primum, sed etiam ad secundum, ita ut de reliquo dicere possint: *Nostra conversatio in cælis est* (Philipp. iii). Supra hoc geminum cælum est adhuc tertium cælum, quod dicitur cælum cælorum. Ad hoc itaque tertium cælum omnino ascendere non possunt etiam illi qui ad secundum amoris gradum profecerunt. Quod est terra ad primum cælum; et quod est primum cælum ad secundum, hoc est secundum cælum ad cælum cælorum. Secundum itaque cælum, si vultis, terra est, et cælum, imo et cælum cæli est. Sed cælum cæli est ad primum cælum, terra autem

ad cælum cælorum. Hanc terram, ut arbitror, Propheta significare voluit, cum dicit: *Portio mea in terra viventium* (Psal. cxli). Habet itaque hæc terra cælum suum; habet et solem suum. Nec aliam hunc esse arbitror quam illum quem Dominus per prophetam pollicetur: *Non occidet ultra sol tuus, et luna tua non minuetur, quia Dominus erit tibi in lucem sempiternam* (Isai. lx). Si igitur in hoc cælo, sive in hac terra es, illum solem videre habes sub quo æstuant et ardent illi angelici spiritus qui seraphin hoc est ardentes dicti sunt. Et ex re nomen habere meruerunt, eo quod non sit ex eis omnibus qui se abscondat a calore ejus. Solem itaque justitiæ videre potes si in hac terra es, et ad secundum amoris gradum profecisti, et dicitur tibi: *Non erit amplius tibi sol ad lucendum per diem; nec splendor lune illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, et Deus in gloriam tuam* (Ibid.). In hoc itaque statu experiri licet illius sententiæ veritatem, quam dulce lumen, et delectabile oculis videre solem (Eccle. xi). In hoc statu anima experientiæ magisterio edocta psallit ex sententia: *Quoniam melior est dies una in atris tuis super millia* (Psal. lxxiii). Verum hujus visionis jucunditas quanta sit, quis digne exprimere possit? Hæc sane jucunditas semel experta, semel degustata; sicut præsens nec fastidiri potest, sic absens nec oblivisci potest. Dum enim animus ab illo lumine descendit, et ad seipsum recidit, quasdam inde secum reliquias cogitationum trahit ex quibus seipsum reficit, imo et diem festum agit, quemadmodum Scriptura loquitur quæ dicit: *Et reliquias cogitationum diem festum agent tibi* (Psal. lxxviii). Cogita igitur quanta sit solemnitas in abundantia visionis, si festum agitur ex reliquiis cogitationis. Quæ erit jucunditas in ipsa visione, si tanta delectatio est in ejus recordatione? Hæc itaque in hoc statu divini luminis revelatio, revelationisque admiratio jugi recordatione, perennique memoria ita animum insolubiliter ligat, ut expertam jucunditatem oblivisci non valeat. Et sicut in priori gradu degustata suavitas animum satiat, affectumque transfigit, sic in hoc gradu inspecta claritas cogitationem ligat, ut illius oblivisci, vel aliud cogitare non possit. In secundo itaque gradu, ut dictum est, cælum cælorum, lumenque illud inaccessible videri potest, sed adiri non potest, alioquin inaccessible non esset, si adiri potuisset: *Beatus, inquit, Apostolus, et solus potens Rex regum et Dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem, et lucem inhabitat inaccessibleem* (I Tim. vi). Adiri itaque non potest, quod inaccessible est. Denique et Apostolus ad illam æterni luminis regionem se raptum fuisse gloriatur: *Scio, inquit, hominem in Christo, sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit: raptum hujusmodi usque ad tertium cælum* (II Cor. xii). Tertius itaque amoris gradus est quando mens hominis in illam rapitur divini luminis abyssum, ita ut humanus animus in hoc statu exteriori omnium oblitus penitus

nesciat seipsum totusque transeat in Deum suum, et faciat quod scriptum est : *Etenim non credentes inhabitare Dominum Deum.* (Psal. LXVII.) In hoc itaque statu plene compescitur, profundeque sopitur carnalium desideriorum turba, et fit in cœlo silentium quasi hora dimidia. Et quidquid molestiæ inest absorbetur a gloria. In hoc statu dum mens a seipsa alienatur, dum in illud divini arcani secretarium rapitur, dum ab illo divini amoris incendio undique circumdatur, intime penetratur, usquequaque inflammatur seipsam penitus exurit, divinum quemdam affectum induit, et inspectæ pulchritudini configurata tota in aliam gloriam transit.

Vide quid intersit inter ferrum et ferrum : inter ferrum frigidum et fervidum, hoc est inter animum et animum, inter animum tepidum, et animum divino incendio inflammatum. Cum enim ferrum in ignem projicitur, tam frigidum quam nigrum procul dubio primo videtur. Sed dum in ignis incendio moram facit, paulatim incalescit, paulatim nigredinem deponit, seusimque incalescens, paulatim in se ignis similitudinem trahit, donec tandem totum liquefat, et a seipso plene deficiat, et in aliam penitus qualitatem transeat. Sic itaque, sic anima divini ardoris rogo intimique amoris incendio absorpta, æternorumque desideriorum globis undique circumsecta primo incalescit, postea incandescit, tandem autem tota liquecit, et a priori statu penitus deficit. Vultis audire ex ejusmodi igne jam incalescentes, et interiorum desideriorum æstibus janjanque inardescentes ? *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur nobis in via, et aperiret nobis Scripturas?* (Luc. XXIV.) Nonne et illi ex circumfusa divinitatis flamma, et velut ex inspecta gloria incandescunt, et divinæ luci configurati jam quasi in aliam gloriam transeunt, qui revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformantur a claritate in claritatem tanquam a Domini Spiritu ? Vultis adhuc audire animam divinæ lectionis igne succensam et liquefactam : *Anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est* (Cant. v). Statim siquidem ut ad illud internum divini arcani secretum admittitur, præ admirationis magnitudine, jucunditatisque abundantia, in seipsa, imo in ipsum qui loquitur tota resolvitur, dum incipit audire arcana illa verba quæ non licet homini loqui, et intelligi incerta et occulta sapientiæ divinæ manifestari sibi. In hoc itaque statu Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. In hoc statu qui adhæret Domino unus Spiritus est. In hoc statu, ut dictum est, anima in illum quem diligit tota liquecit, et in seipsa tota languescit, unde et dicit : *Falcite me floribus, stipate me malis quia amore languo* (Cant. II). Quemadmodum igitur in liquidis vel in liquefactis nihil duritiæ, nil firmitatis videmus inesse, sed duris omnibus ac rigidis sine difficultate cedere, et quemadmodum in languidissimis videmus nil proprii vigoris, nil nativæ virtutis habere; sed totum quod juvat ex alieno arbitrio

pendere, sic qui ad hunc tertium amoris gradum profecerunt, nil jam propria voluntate agunt : nihil omnino suo arbitrio relinquunt, sed divinæ dispositioni omnia committunt. Omne eorum votum, omne desiderium ad divinum pendet nutum, ad divinum spectat arbitrium. Et, sicut primus gradus affectum sauciat, et sicut secundus cogitationem ligat, sic tertius actionem implicat, ut omnino circa aliquid occupari non possit, nisi quo eum divinæ voluntatis virtus trahit, vel impellit.

Cum igitur anima in hunc modum divino fuerit igne decocta, medullitis emollita, penitusque liquefacta, quid jam supererit nisi ut ei proponatur quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens atque perfecta, quasi quædam ad quam informetur consummata virtus, formula ? Sicut enim exclusores liquefactis metallis propositisque formulis, quamlibet imaginem pro voluntatis arbitrio excidunt et vasa quælibet juxta modum congruum formamque destinatam producunt; sic anima in hoc esse ad omnem divinæ voluntatis nutum facile se applicat, imo spontaneo quodam desiderio ad omne ejus arbitrium seipsam accommodat, et juxta divini beneplaciti modum omnem voluntatem suam informat. Et, sicut metallum liquefactum quocumque ei via aperitur, facile ad inferiora currendo delabitur, sic anima in hoc esse ad omnem obedientiam se sponte humiliat, et ad omnem humilitatem juxta divinæ dispositionis ordinem libenter inclinat. In hoc itaque statu animæ ejusmodi proponitur forma voluntati Christi, unde et dicitur ei : *Hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualem Deo; sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens; in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo; humiliavit autem semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis* (Philip. II). Hæc est forma humilitatis Christi, ad quam conformare se debet quisquis supernum consummata charitatis gradum attingere volet. Majorem siquidem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Ad summum itaque charitatis culmen profecerunt, et jam in quarto charitatis gradu positi sunt, qui pro amicis animam suam ponere, et illud Apostolicum implere jam possunt : *Estote imitatores Dei sicut filii charissimi, et ambulate in dilectione sicut et Christus dilexit vos, et tradidit semetipsum pro vobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis.* (Ephes. v). In tertio itaque gradu anima in Deum glorificatur, in quarto propter Deum humiliatur. In tertio gradu conformatur divinæ claritati, in quarto vero conformatur Christianæ humilitati. Et cum in tertio gradu quodammodo, quasi in forma Dei esset, nihilominus tamen in quarto gradu semetipsum exinanire incipit, formam servi accipiens, et habitu iterum invenitur ut homo. In tertio itaque gradu quodammodo mortificatur in Deum, in quarto quasi resuscitatur in Christum. Qui

igitur in quarto gradu est, veraciter dicere potest: *Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus (Galat. II)*. Incipit ergo in novitate vitæ ambulare qui ejusmodi est, quia de reliquo sibi vivere Christus est, et mori lucrum. Coarctatur sane e duobus desiderium habens dissolvi et cum Christo esse: multo enim melius, permanere in carne necessarium ducit propter nos. Charitas enim Christi urget eum; sit igitur nova creatura, qui ejusmodi est; vetera transierunt, et ecce nova facta sunt omnia. In tertio enim gradu mortificatus, in quarto quasi resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, quod enim vivit, vivit Deo. Secundum aliquem igitur modum anima in hoc gradu efficitur immortalis, et impassibilis. Quomodo enim mortalis est si mori non potest? aut quomodo mori potest, si ab ea separari non potest, qui vita est? Scimus satis cujus sit ista sententia: *Ego sum via, veritas, et vita (Joan. XIV)*. Quomodo ergo mori potest, qui ab illis separari non potest: *Certus sum, inquit, quia neque mors neque vita, neque angeli, neque archangeli, neque principatus, neque potestates, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu (Rom. VIII)*. Nonne et ille secundum aliquem modum impassibilis videri possit, qui illata damna non sentit, qui semper ad omnem injuriam hilarescit, et quidquid infertur ad pœnam, totum præsumit ad gloriam, juxta illam Apostoli sententiam: *Libenter, inquit, gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi (II Cor. XII)*. Quasi enim impassibilis manet, cui in passionibus, et contumeliis pro Christo complacet: *Propter quod complaceo mihi, inquit, in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo (ibid.)*. Qui in hoc gradu est, dicere fidenter potest: *Omnia possum in eo qui me confortat (Philip. IV)*, eo quod sciat satiari, et esurire, et abundare, et penuriam pati. In hoc gradu charitas omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. In hoc gradu charitas patiens est, benigna est, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, nescit reddere malum pro malo, nec maledictum pro maledicto. Sed econtrario benedicit. Qui ad hunc charitatis gradum ascendit, absque

A dubio in hoc gradu amoris est qui veraciter dicere potest: *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos (I Cor. IX)*. Denique cupit anathema fieri a Christo pro fratribus suis, qui ejusmodi est. Quid ergo dicemus? nonne hic amoris gradus videtur animi hominis quasi in amentiam vertere, dum non sinit eum in sua æmulatione modum, mensuram tenere? Nonne summæ amentię videtur esse, veram vitam repellere, summam sapientiam arguere, omni potentię resistere? Nonne vitam repellit, qui pro fratribus a Christo separari cupit, sicut et ille, qui dicit: *Aut ignosce illis hanc noxam, aut dele me de libro, quem scripsisti? (Exod. XXXII)*. Nonne sapientiam arguere, seu velle docere videtur, qui ad Dominum loquitur: *Absit a te ut hanc rem facias et occidas cum impio justum fiatque justus sicut impius (Gen. XVIII)*. Non est tuum hoc, qui judicas omnem terram, nequaquam facies judicium? Nonne omnipotentię resistere tentavit, Omnipotentisque iram mitigare homo, præsumpsit atque prævaluit, quando jam egressa sententia a Domino, quando jam sæviente incendio, igni furenti homo se objecit, et timentes ac morientes medius interstetit, necessitateque finem imposuit? Ecce in quantam præsumptionis audaciam, consummatio charitatis solet mentem hominis erigere; ecce quomodo facit hominem ultra hominem præsumere. Sic enim totum plus est quam humanum, quod de Domino præsumit, quod pro Domino agit, quod in Domino agit, quod in Domino vivit. Totum mirum, totum stupendum. Quantum præsumit de Domino, tantum se dejicit pro Domino. Quantum ascendit per præumptionem, tantum descendit per humiliationem. Sicut supra hominem est quo ascendit per fiduciam, sic ultra hominem est quo descendit per patientiam. In primo itaque gradu, ut dictum est, animus redit ad se ipsum, in secundo ascendit in Deum, in tertio transit in Deum, in quarto descendit sub semetipsum. In primo et secundo elevatur; in tertio et quarto transfiguratur. In primo ad semetipsum ascendit, in secundo semetipsum transcendit, in tertio configuratur claritati Dei, in quarto configuratur humilitati Christi. Vel in primo reducitur, in secundo transfertur, in tertio transfiguratur, in quarto resuscitatur.